

አፍንጫና አፍ ማፈን ብቻውን ተኮርና የማያድን ዘዴ ነው!

በላይኛ አባተ (abatebelai@yahoo.com)

የአፍንጫና አፍ ማፈኛ የኮርናን ተውሳክ ለመከላከል ያግዛል። ዳሩ ግን ማፈኛን እንደዋነኛ መከላከያ ቆጥሮ ሌሎችን የመከላከያ መንገዶች አለመተግበር መቀመጫን እንደ ስጦ አስጥቶና ራስን ተከናኝቶ አስረሽ ምቹው እንደ መደለቅ ይቆጠራል።

በጤና ዋስትናና አደጋ መከላከያ ሳይንስ መሰረት የተውሳክም ሆነ የአደጋ መከላከያ መንገዶች 5 ደረጃዎች አሏቸው። እነዚህ መንገዶችና ደረጃዎችም፡-

አንደኛ ደረጃ መንገድ (Elimination):- ህመም ወይም አደጋ የሚያደርሰውን ተውሳክ፣ ኬሚካል ወይም አሚካል ማስወገድ፡- የኮርናን ተውሳክ የሚያጠፋ ወይም የሚያስወግድ ፍቱን መንገድ በአሁኑ ወቅት ስለሌለ ይህ መንገድ ለኮርና ላይሰራ ይችላል። ስንቱን የፈጀውና የስንቱን ሕዝብ ቆዳ ያበላሸው ፈንጣጣ ግን እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር በ1977 ሶማሌ ውስጥ በክትባት ድል ተነስቶ ጠፍቷል። በማህበራዊ ጉዳይ ስንመልከትም ፍትህና ሕግ በሰፈነባቸው አገሮች ነፍሰ-ገዳይ አሚካል ገዥዎች እንደ ሙጆሌ በወሰፊ ተነቅለው ጠፍተዋል። በአፍሪካ አሚካልና ሙጆሌ የሚነቅል ስለጠፋ ዛሬም እነዚህ ነፍሰ-ገዳይ ገዥዎች ተአፍሪካውያን ብብት እንደ ድርቅ ላም መዥገር እንተቸከሉ ቀርተዋል።

ሁለተኛ ደረጃ መንገድ (Substitution):- ህመም ወይም አደጋ የሚያደርሰውን ኬሚካል በሌላ ተመሳሳይ ሊሰራ በሚችል ዳሩ ግን በሽታ በማያስከትል ኬሚካል መተካት የመሳሰሉትን ያጠቃልላል። አንድን ተውሳክ በሌላ መተካት ስለማይመረጥ ይህ ዘዴም ኮርናን ለመከላከል አይጠቅምም። ነገር ግን ኬሚካሎች የሚያደርሱት

ጉዳት ለመከላከል ይረዳል። ለምሳሌ የበለጠጉት አገሮች ካንሰርና የውልደት ችግር የሚያስቸግረውን ዲዲቲ መጠቀም ታቆሙ ስንብተዋል። ዲዲቲን በሌሎች የዲዲቲን ሥራ በሚሰሩ ዳሩ ግን የዲዲቲን ያህል ጉዳት በማያመጡ ኬሚካሎች ተክተዋል። በዘራፊ ደም መጣጮች የሚገዛው አፍሪካ ግን ዲዲቲን አሁንም እየተጠቀመ ትውልድን ለካንሰርና ለውልደት ችግር እያጋለጠ ይገኛል።

ሶስተኛው ደረጃ መከላከያ የምህንድስና መከላከያ (Engineering Control) መንገድ ይባላል። ይህ መንገድ በተጠቂው ሰውና በአጥቂው ተውሳክ ወይም አሚካል መካከል ቁሳዊ ግድግዳ ወይም አጥር ማበጀትን ይጠይቃል። ለምሳሌ ተድሃ ጓሮ የጨቃ ማቡኪያ

ኩሬ፤ ተዘራፊዎች ሺላ ጀርባ ደሞ የእነ ቀበጡ የመዋኛ ገንዳ ታለ ህግናት ተኩሬው ወይም ተገንዳው እንዳይገቡ ዙሪያውን ማጠር የምህንድስና የመከላከያ መንገድ ይባላል፡፡ የኮሮና በሽታ ከሰው ሰው እንዳይተላለፍ ሆስፒታል ውስጥ በበሽተኞች አልጋ መካከል መጋረጃ ወይም ጊዚያዊ መከታ መስራትም የምህንድስና የመከላከያ ዘዴ ይባላል፡፡

አራተኛው ደረጃ መከላከያ ደሞ አስተዳደራዊ የመከላከያ(Administrative Control) ዘዴ ይባላል፡፡ ይህ ዘዴ የሥራ ዘርፍ ሐላፊዎች የሚተገብሩት የመከላከያ ዘዴ ነው፡፡ ለምሳሌ የሆስፒታል አስተዳዳሪዎችና የሙያ ዘርፍ ሐላፊዎች እንደ ስኳር በሽታ ያሉ ሥር የሰደዱ በሽታዎች ያሉባቸው የጤና ባለሙያዎች ለኮሮና በሽተኞች አገልግሎት እንዳይሰጡ መመርያ አውጥቶ ነፍሳቸውን ማትረፍ አስተዳደራዊ የመከላከያ ዘዴ ይባላል፡፡ ክትባት ከተገኘም እነዚህ ሥር የሰደደ በሽታ ያለባቸው ሰዎች ክትባቱን እንዲያገኙ ቅድሚያ መስጠት አስተዳደራዊ የመከላከያ መንገድ ይባላል፡፡

አምስተኛው ደረጃ መከላከያ መንገድ እንደ አፍ ማፈኛና ጓንት የመሰላሉትን የግል መከላከያዎች (Personal Protective Equipments) መጠቀም ነው፡፡ እነዚህ በግል የሚለበሱ መከላከያዎች የመጨረሻ ደረጃ መከላከያዎች ስለሆኑ አጥጋቢ ውጤት የሚሰጡት ከአንደኛ እስከ አራተኛ ደረጃ ያሉ መከላከያ መንገዶች አብረው ከተገቡ ብቻ ነው፡፡

ግራም ነፈስ ቀኝ የመከላከያዎች አላማ ተውሳክ ተአካል ክፍሎች እንዳይደርስ እቀባ ማድረግ ነው፡፡ ይህንን ለመተግበር ደግሞ ዋና ዋና መንገዶች ከአንደኛ እስከ አራተኛ ደረጃ ያሉት መከላከያ ዘዴዎች ናቸው፡፡ አምስተኛው ደረጃ መከላከያ ስኬታማ የሚሆነው ተእነዚህ አራቱ የመከላከያ መንገዶች ሲጣመር ብቻ ነው፡፡

ፊትን በነጠላ ጠቅጥቆ ድል ታለ የሙስኛ ስርግ ዳንኪራ መምታት ወይም በአምሳ ብር ውሎ አበል ሕዝብን እንደ ሳር ታጨደው ይህ አድግ ስብሰባ መገኘት ተኮሮና የማያድን ስሌት ነው፡፡ ተኮሮና ብክለት መትረፍ የሚቻለው ኮሮና ቫረስ ተእስተንፋስ እንዳይደርስ ተሙስኛ ስርግም ሆነ ተነፍሱ-በላው ይህ አድግ ስብሰባ በመራቅ ነው፡፡ አፍንጫንና አፍን ማፈን ብቻውን ተኮሮና የማያድን ዘዴ ነው፡፡ አመሰግናለሁ፡፡

ሚያዚያ ሁለት ሺ አስራ ሁለት ዓ.ም.